

oudapest

budapest

„Éjszaka minden szebb. Éjszaka a világ csak félig látszik, a többit meg hozzáképzeheted”

(Silvano Agosti)

Fehérvári Tekla

Üveges Gábor

TDK 2014

Mindig érdekelt az éjszaka misztériuma, valószínűleg azért, mert a bagoly típusú emberek közé tartozom, akik későn fekszenek és jó esetben későn kelnek. Sokkal jobban lehet gondolkodni, elmélyülni egy adott feladatban, mikor körülöttünk megszűnik létezni a külvilág, csönd van és nyugalom. Ilyenkor nem zavarhat meg semmi és nem zökkenthet ki semmi az alkotás folyamatából. Sokkal alkalmasabbak az éjjeli órák a kreatív tevékenységekre is. Létezik is egy ilyen hiedelem a bagoly típusú emberekkel kapcsolatban, hogy kreatívabbak a pacsirta típusúaknál, például azok a művészek, akik hajnalig festenek, vagy zenélnek és hajnalhasadáskor fekszenek. Állítólag a baglyok intuitívabbak és gazdagabb a fantáziaviláguk.

Az éjszakához tartozik ugyanúgy az alvás is, amit nagy előszeretettel csinálok és foglalkozom vele, különösen az álmodással. Tavalyi TDK dolgozatom ebben a témakörben írtam. Itt is fontos volt, hogy az éjszakának van egy olyan bűvös, sejtelmes légköre, ami miatt vannak dolgok, amik csak éjszaka történhetnek meg. Az álomparalízissel volt a témám, ami szintén az éj misztériumai közé sorolható. Az alvási bénulás (más néven alvási paralízis vagy alvásparalízis) közvetlenül elalvás előtt, vagy felébredéskor jelentkezik, és legfeljebb egy-két percig tart. Az érintett a szemén kívül egy izmát sem tudja megmozdítani, így még beszélni sem tud. Gyakran kíséri félelemérzet, társulhatnak hozzá hallucinációk (lidércnyomás), vagy testen kívüli élmény.

Rendkívül inspiráló hatással volt rám Kosztolányi Dezső Hajnali részegség című verse, amiben az éj és a hajnal valóságos csodaként, megszemélyesítve jelenik meg. Leírja, hogy gyermeki ámulattal gyönyörködik az égben, és nem érti, ez miért csak ötven éves korában érintette meg, egy budapesti ablakból nézelődve.

„Szajtátva álltam
s a boldogságtól föl-fölkiabáltam,
az égbe bál van, minden este bál van
és fölvilágolt mély értelme ennek
a régi, nagy titoknak, hogy a mennynek

tündérei hajnalba hazamennek
fényes körútjain a végtelennek.

Virradtig

maradtam így és csak bámultam addig.

Egyszerre szóltam: hát te mit kerestél

ezen a földön, mily silány regéket,

miféle ringyók rabságába estél,

mily kézirat volt fontosabb tenéked,

hogyan annyi nyár múlt, annyi sok deres tél

és annyi rest éj

s csak most tűnik szemedbe ez az estély?"

(Kosztolányi Dezső Hajnali részegség)

Sokszor én is rácsodálkoztam az este varázsára, és sokat gondolkodtam, hogyan lehetne vizuálisan megjeleníteni egy olyan hangulatot, ami élni tud az éj bővületével. Milyen technikai eszközökhöz lehetne folyamodni, amik kifejezik azt a sejtelmet, amit egy ködös hajnalon érzünk? Mik azok a tulajdonságai az estének, amire ha vizuális síkon ráerősítünk, akkor fokozza a talányos hangulatát? Hogyan lehet megjeleníteni kortárs eszközökkel a mai budapesti éjszaka különleges, szürreális atmoszféráját?

Ilyen eszközöknek találtam a tükröződő felületeket, ami önmagában misztikus, hiszen a tükör a magyar néphiedelemben a másvilágot jelképezni. A különleges légkörért felelősek még a kirakatok, autók élénk fényei, amik a tükröző felületeken gyönyörűen megszámszorozódnak. Ha esős az idő, az úttest is egy hatalmas összefüggő tükörré válik.

Nagymértékben befolyásolja a sejtelmes hangulat megteremtését a látásunk is, hiszen éjszaka minden más kontextusba kerül és a fénytelen helyek titokzatos foltokká válnak. Hajlamosak vagyunk odaképzelnünk dolgokat, amik nincsenek, és figyelmen kívül hagyni olyanokat, amik vannak, esetleg olyan dolgokat vizualizálni, amik meg sem közelítik a valóságot.

„Vannak különös éjszakák, mikor az emberek csak árnyak, míg az árnyak talán emberek”

(Edgar Allan Poe)

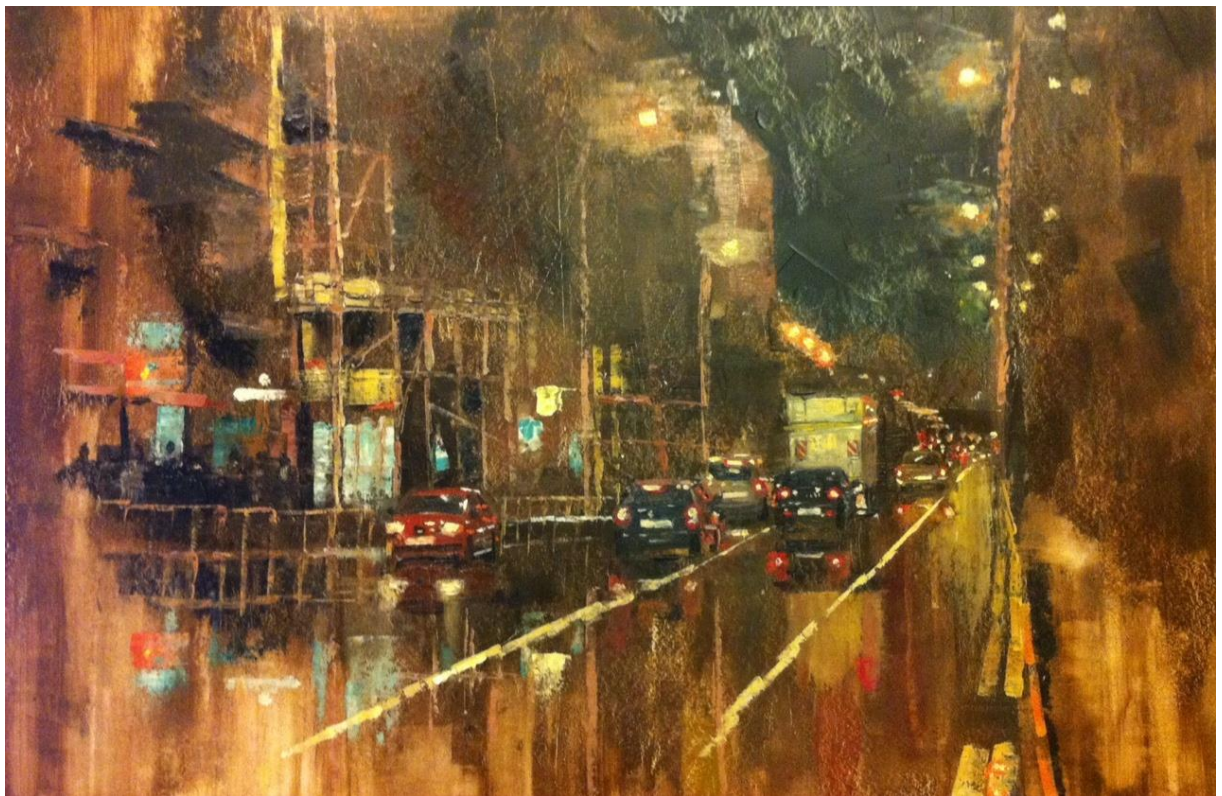
A hangulat vizuális leképzésére a festést választottam, mert vannak korábbi tapasztalataim ezzel kapcsolatban. Az első festményem pár éve festettem, azóta rendszeresen foglalkozom a festéssel.

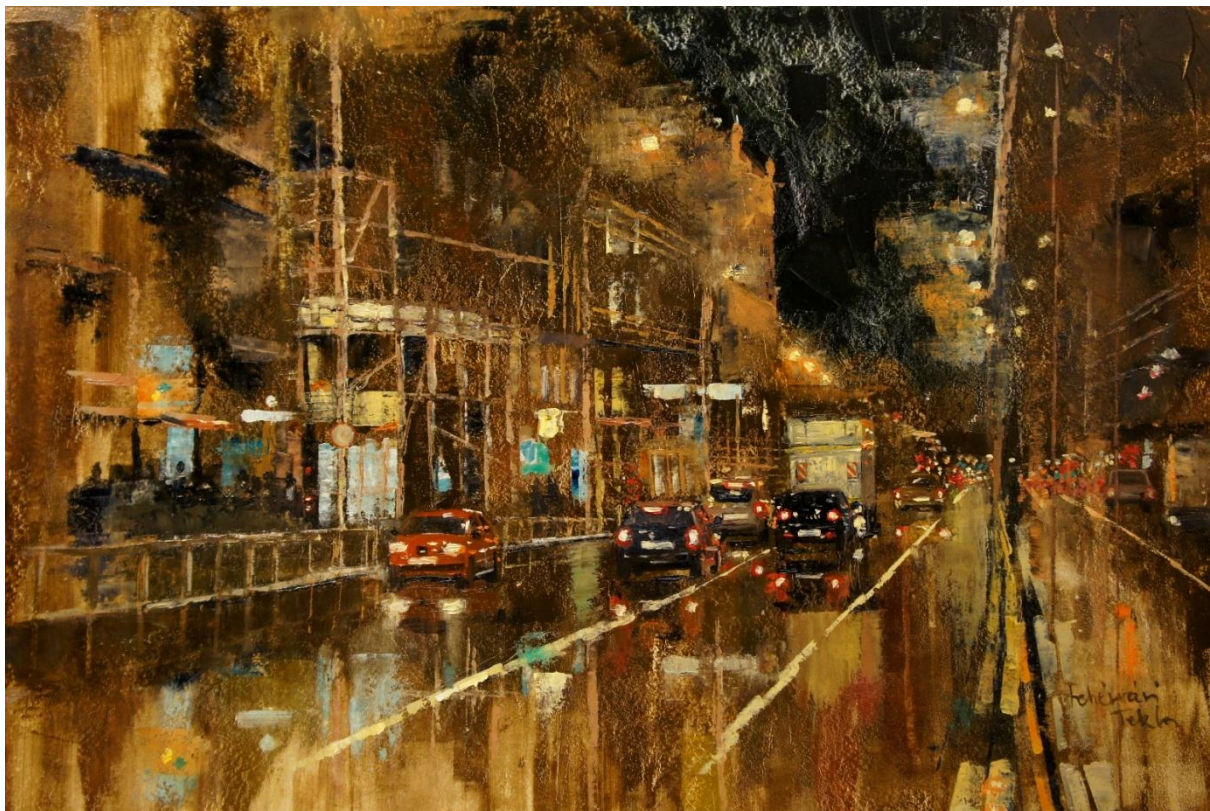
Ezt a képet olajfestékkel festem, hogy a színek, fények intenzitása, élénksége kontrasztos legyen. Farostlemezzre készül, hagyományos technikával. Leginkább a szürrealista és a modern festők inspiráltak.

Tudtam, hogy tükröződő, fényekben gazdag, ködös fényben úszó képet szeretnék csinálni, már csak a helyszínt kellett kiválasztani. Mindenképp a belvárosról akartam képet készíteni, hiszen itt van a legtöbb fény és tükröződő felület, a kirakatok miatt. Mivel nem volt konkrét elképzelésem, minden esős napon kimentem este fényképezni a városba, amíg meg nem született a tökéletes kép a Rákóczy úton az egyik ilyen este alkalmával.

eszközök

A kép egy tipikus belvárosi jelenetet örökít meg, siető autósokkal, lézengő fiatalokkal, ahogy azt minden este látjuk. A kép középpontjában az úttest és az autók állnak, amik részletesen ki vannak dolgozva. A kép széle felé haladva a részletek elhagyásával a néző képzelőerejére van bízva mit lát a képbe, akár egy sötét éjszakán egy sejtelmes árnyba. A lomha homlokzatok engedik, hogy oda sejtsük a tagolásukat, díszítőelemeiket.

A középben lévő autók dinamikája kontrasztban áll a komor, sötét bérházak fáradt nyugalmával. Csak az utca alsó szintje éli igazán életét, színes fényei kigyulladtak és benépesíti a járdákat a sok hangos fiatal.

A felhőkön megülő fény csak sejteti, hogy a hold is megjött az éjszakába, és az utcai lámpákkal együtt világít. A háttérben az Astoria tarka fényei ingadoznak, hívogatva az arra haladó autókat.

Rengeteg éjszakával kapcsolatos téma van, amit fel lehetne dolgozni festmény formájában. Érdekes lehet újabb eszközöket keresni, amik más oldalát mutatják meg az éjnek. Az is foglalkoztat, vajon le tudnám-e festeni a Kosztolányi által megélt égi bált, a tündöklő hajnali napsugarakkal.

Sokan nem is tudják, hogy Budapest éjszaka él csak igazán, és hogy ahol nappal sétáltak, valóban egy teljesen másik világgá transzformálódik át, mert más életritmust folytatnak, vagy csak egyszerűen nem kíváncsiak az utcára sötétedés után. Érdekes képeket lehetne készíteni különböző helyszínekről, amik teljes átalakuláson mennek át az esti és reggeli órák között.

Sok szórakozóhely is egy egészen újfajta, abszolút szurreális képet tár elénk, amiből érdekes lehetne egy sorozatot készíteni, valószínűleg nagy megdöbbenést keltve ezzel, a szórakozni nem járó emberek körében.